

- *Phronesis.*
- *Oxford Studies in Ancient Philosophy.*
- *Apeiron.*
- *Elenchos.*
- *Ancient Philosophy.*
- *Philosophie antique.*

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 12 (ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ, Β)

«ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΣ-ΕΦ812	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΝΤΗΣ)		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΠΡΑΞΗΣ	3	5	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΤ'ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://www.ecourse.uoi.gr		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
<i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και</i>

<p>ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</p> <p>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης • Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων 	
<p>Το μάθημα διερευνά τη σχέση φιλοσοφίας και ψυχανάλυσης στο διεπιστημονικό πρόταγμα της Κριτικής Θεωρίας των φιλοσόφων Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, Herbert Marcuse, όπως και του ψυχαναλυτή Erich Fromm από τη δεκαετία του 1930 ως τη δεκαετία του 1970. Βάση για την ανάπτυξη του μαθήματος είναι το δοκίμιο του Marcuse «Πέραν της αρχής της πραγματικότητας» αλλά και το έργο του <i>Ψυχανάλυση και πολιτική</i>.</p> <p>Στο μάθημα αναλύεται κριτικά η διαδικασία συγκρότησης του διεπιστημονικού προτάγματος της Κριτικής Θεωρίας και, ειδικά, η πρόσληψη και η ένταξη της φροϋδικής μεταψυχολογίας σ' αυτό. Το έργο του Sigmund Freud <i>Δυσφορία μέσα στον πολιτισμό</i> (1930) είχε μεγάλη απήχηση στη φιλοσοφία μέσω της πρόθεσής του να δώσει απαντήσεις με την εννοιολογία του σε κοινωνικά ερωτήματα. Ο ψυχαναλυτής Fromm εισάγει την ψυχανάλυση στην Κριτική Θεωρία στην προσπάθειά του να μπολιάσει την κοινωνική θεωρία και την ψυχανάλυση. Αρχικά κατανοεί την ψυχανάλυση ως κοινωνική ψυχολογία, ο ρόλος της είναι βοηθητικός στη διεξαγωγή των εμπειρικών κοινωνικών ερευνών, ενώ αργότερα την αναθεωρεί ριζικά εγκαταλείποντας τον σκληρό της πυρήνα, τη θεωρία των ορμών. Αντιθέτως, οι Horkheimer και Adorno κατανοούν την ψυχανάλυση ως μια θεωρία του ατόμου, όχι για να διαγνωσθεί μόνο ο κοινωνικός καταναγκασμός στα μύχια της ψυχής του ατόμου, αλλά και πως οι κοινωνικοψυχολογικοί μηχανισμοί αποσπούν την προσοχή του ατόμου από τη βία της κοινωνίας. Γι' αυτό εντάσσουν τις ψυχαναλυτικές έννοιες μετά από μια αλλαγή λειτουργίας στη φιλοσοφική κριτική τους. Ο Marcuse διαλέγεται με τον ύστερο Freud και την έννοια της ορμής του θανάτου δίνοντας την προτεραιότητα στον έρωτα, στον οποίο οφείλει να υποταγεί. Μέσω της κριτικής του ψυχαναλυτή Jean Laplanche στον Marcuse αναδεικνύονται τα όρια της διαμεσολάβησης ψυχανάλυσης και κοινωνικής θεωρίας.</p> <p>Σε επιστημολογικό επίπεδο θα αναδειχθεί η ιδιαιτερότητα της ψυχανάλυσης και των εννοιών της, όπου οι ύστερες δεν αναιρούν τις προγενέστερες, αλλά συντάσσονται παρατακτικά μ' αυτές. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι συμμετέχοντες να κατανοήσουν τη συγκρότηση διεπιστημονικών προταγμάτων που βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό και την αμοιβαία συνεργασία διακριτών επιστημών. Ειδικότερα στη γνωσιοθεωρία της Κριτικής Θεωρίας, στην οποία η ψυχανάλυση ως μεταψυχολογία αποτελεί αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο της, επιβεβαιώνεται ο σημαντικός ρόλος των επιστημών και της εννοιολογίας τους στη φιλοσοφική κριτική.</p>	
<p>Γενικές Ικανότητες</p> <p>Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;:</p>	
<p>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</p> <p>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</p>	<p>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</p> <p>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</p> <p>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</p>

<p>Λήψη αποφάσεων Αυτόνομη εργασία Ομαδική εργασία Εργασία σε διεθνές περιβάλλον Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</p>	<p>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</p>
<p>Οι ικανότητες που καλλιεργούνται στο πλαίσιο του μαθήματος είναι η αυτόνομη και ομαδική εργασία, η εργασία σε διεπιστημονικό πλαίσιο, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα, η άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής και η ανάλυση και επίλυση επίκαιρων προβλημάτων της εποχής μας. Στο φροντιστήριο θα αναλυθούν εκτενώς κείμενα των Freud, Fromm, Marcuse, Horkheimer, Th. W. Adorno και του J. Laplanche.</p>	

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<ul style="list-style-type: none"> • Για τη σχέση Φιλοσοφίας και Ψυχανάλυσης. • «Η δυσφορία μέσα στον πολιτισμό» του Sigmund Freud. • Η κλασική Κριτική Θεωρία και η ψυχανάλυση.   <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ο ρόλος του Erich Fromm στο <i>Ινστιτούτο Κοινωνικής Έρευνας της Φραγκφούρτης</i> και η ψυχαναλυτική κριτική του. ✓ Η στάση των Theodor W. Adorno, Max Horkheimer και Leo Löwenthal έναντι της ψυχανάλυσης και η κριτική τους στον Erich Fromm. ✓ Ο Herbert Marcuse στο <i>Ινστιτούτο Κοινωνικής Έρευνας της Φραγκφούρτης</i> και η στάση του έναντι της ψυχανάλυσης.   • «Έρως και πολιτισμός» του Herbert Marcuse. • «Πέραν της αρχής της πραγματικότητας» του Herbert Marcuse. • Η αντιπαράθεση του Herbert Marcuse με τον Erich Fromm. • Η κριτική του Jean Laplanche στον Herbert Marcuse. • Τελικός απολογισμός: Η σχέση φιλοσοφίας και ψυχανάλυσης σήμερα.
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i></p>	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο.</p>	
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i></p>	<p>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην επικοινωνία με τους φοιτητές και στη συγγραφή εργασιών.</p>	
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή</i></p>	<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</p>
	<p>Διαλέξεις</p>	<p>39</p>
	<p>Φροντιστήριο</p>	<p>10</p>
	<p>Μελέτη βιβλιογραφίας</p>	<p>20</p>
	<p>Παρουσίαση εργασίας</p>	<p>10</p>

<p>εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</p> <p>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	Συγγραφή εργασίας	10
	Αυτοτελής Μελέτη	36
	Σύνολο Μαθήματος	125
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Γλώσσα αξιολόγησης η Ελληνική. • Μέθοδοι αξιολόγησης, Γραπτή εργασία, παρουσίαση εργασίας, ανάλυση, σχολιασμός κειμένων και επίλυση προβλημάτων στο Φροντιστήριο, πρόσβαση σε ξενόγλωσση βιβλιογραφία (γερμανική, αγγλική, γαλλική). • Γραπτή εξέταση με ερωτήσεις ανάπτυξης δοκιμίου, επιτρέπεται η χρήση κάθε σχετικού βιβλίου καθώς και η εκτενής χρήση της προτεινόμενης βιβλιογραφίας. <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παρακολούθηση/συμμετοχή: 20% • Γραπτή εργασία, παρουσίαση εργασίας, εργασία στο φροντιστήριο: 20% • Γραπτή εξέταση: 60% 		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adorno, Theodor W. (1990), *Minima Moralia*, ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου, Αθήνα: εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Adorno, Theodor W. (1952/1990), «Die revidierte Psychoanalyse». Στο: *Gesammelte Schriften*, Rolf Tiedemann (επιμ.), τόμ. 8: *Soziologische Schriften 1*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 20-41.
- Adorno, Theodor W. (1955/1990), «Zum Verhältnis von Soziologie und Psychologie». Στο: *Gesammelte Schriften*, Rolf Tiedemann (επιμ.), τόμ. 8: *Soziologische Schriften 1*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 42-85.
- Adorno, Theodor W. (1966/1990), «Postscriptum». Στο: *Gesammelte Schriften*, Rolf Tiedemann (επιμ.), τόμ. 8: *Soziologische Schriften 1*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 86-92.
- Fenichel, Otto (2001), *Probleme der psychoanalytischen Technik*, Gießen: Psychosozial-Verlag.
- Freud, Sigmund (1991), *Τρεις μελέτες για τη θεωρία της σεξουαλικότητας*, ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος.
- Freud, Sigmund (1911b/1989), «Formulierungen über die zwei Prinzipien des psychischen Geschehens». Στο: *Studienausgabe*, Alexander Mitscherlich κ.ά. (επιμ.), τόμ. III: *Psychologie des Unbewußten*. Frankfurt am Main: SFischer, 13, 17-24.

- Freud, Sigmund (1974), «Για τη γενικότερη ταπείνωση της σεξουαλικής ζωής», ελλ. μτφρ. Γ. Βαμβαλής Στο: Σίγκμουντ Φρόυντ, *Ψυχολογία της ερωτικής ζωής*, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος, 19-37.
- Freud, Sigmund (2005), *Μεταψυχολογικά κείμενα του 1915*, ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος.
- Freud, Sigmund (1996), *Εισαγωγή στην ψυχανάλυση*, ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος.
- Freud, Sigmund (2001), *Πέραν της αρχής της ηδονής*, ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος.
- Freud, Sigmund (2008), *Το Εγώ και το Αυτό*, ελλ. μτφρ. Δανάη Παναγιωτοπούλου, Αθήνα: εκδόσεις Πλέθρον.
- Freud, Sigmund (1994), *Ο πολιτισμός πηγή δυστυχίας (Η δυσφορία μέσα στον πολιτισμό)*, ελλ. μτφρ. Γιώργος Βαμβαλής, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος.
- Freud, Sigmund (1977), *Νέα σειρά των παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση*, ελλ. μτφρ. Κλαίρη Τρικεριώτη, Αθήνα: εκδόσεις Επίκουρος.
- Freud, Sigmund (2008), *Περατή και μη περατή ανάλυση*, ελλ. μτφρ. Γιώργος Σαγκριώτης, Αθήνα: εκδόσεις Πλέθρον.
- Freud, Sigmund (2017), *Μια σύνοψη της ψυχανάλυσης*, ελλ. μτφρ. Δανάη Παναγιωτοπούλου, Αθήνα: εκδόσεις Πλέθρον.
- Fromm, Erich (1975), *Αναλυτική κοινωνιοψυχολογία*, ελλ. μτφρ. Γιώργος Βαμβαλής, Αθήνα: Επίκουρος.
- Fromm, Erich (1935/1980), «Die gesellschaftliche Bedingtheit der psychoanalytischen Therapie», Στο: *Zeitschrift für Sozialforschung* IV. München: Dt. Taschenbuch Verl., 365-397.
- Fromm, Erich (1996), «Μελέτη από τη σκοπιά της κοινωνικής ψυχολογίας», ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου. Στο: Max Horkheimer/Erich Fromm/Herbert Marcuse, *Αυθεντία και οικογένεια. Θεωρητικά σχεδιάσματα*. Αθήνα: Νήσος, 121-198.
- Fromm, Erich (1937/1999), «Die Determiniertheit der psychischen Struktur durch die Gesellschaft. Zur Methode und Aufgabe einer Analytischen Sozialpsychologie». Στο: *Gesamtausgabe*, Reiner Funk (επιμ.), τόμ. XI: *Politische Psychoanalyse*. Stuttgart: Dt. Verlags-Anstalt, 127-187.
- Fromm, Erich (2006), *Ο άνθρωπος για τον εαυτό του. Έρευνα στην ψυχολογία της ηθικής*, ελλ. μτφρ. Δ. Θεοδωρακάτος, Αθήνα: εκδόσεις Μπουκουμάνη.
- Fromm, Erich (1955b/1999), «Die Auswirkungen eines triebtheoretischen “Radikalismus” auf den Menschen. Eine Antwort auf Herbert Marcuse» (The Human Implications of Instinctivistic “Radicalism”. A Reply to Herbert Marcuse). Στο: Erich Fromm, *Gesamtausgabe*, Reiner Funk (επιμ.), τόμ. VIII: *Psychoanalyse*. Stuttgart: Dt. Verlags-Anstalt, 113-120.
- Fromm, Erich (1956b/1999), «Eine Erwiderung auf Herbert Marcuse» (A Counter-Rebuttal). Στο: *Gesamtausgabe*, Reiner Funk (επιμ.), τόμ. VIII: *Psychoanalyse*. Stuttgart: Dt. Verlags-Anstalt, 121-122.
- Fromm, Erich (1969/1999), «Der angebliche Radikalismus von Herbert Marcuse» (Infantilization and Dispair Maskerading as Radicalism). Στο: *Gesamtausgabe*, Reiner Funk (επιμ.), τόμ. XII: *Psychoanalyse und Kunst des Lebens* (Schriften aus dem Nachlaß). Stuttgart: Dt. Verlags-Anstalt, 97-111.

- Horkheimer, Max (1996), «Ιστορία και ψυχολογία», ελλ. μτφρ. Λευτέρης Αναγνώστου. Στο: Γεράσιμος Κουζέλης/Κοσμάς Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Κείμενα*. Αθήνα: Νήσος, 191-213.
- Laplanche, Jean (1993), *Σημειώσεις για τον Marcuse και την ψυχανάλυση*, ελλ. μτφρ. Αγγελική Χριστοδουλίδη-Μαζαράκη, Αθήνα: Εξάντας.
- Laplanche, Jean (2011), *Neue Grundlagen für die Psychoanalyse*, Gießen: Psychosozial-Verlag.
- Laplanche, Jean (2017), *Sexual*, Gießen: Psychosozial-Verlag.
- Marcuse, Herbert (1981), *Έρωσ και πολιτισμός*, ελλ. μτφρ. Ιορδάνης Αρτζόγλου, Αθήνα: εκδόσεις Κάλβος.
- Marcuse, Herbert (1955/2002), «Erwiderung an Erich Fromm». Στο: *Nachgelassene Schriften*, Peter-Erwin Jansen (επιμ.), τόμ. 3: *Philosophie und Psychoanalyse*. Springer: zu Klampen, 171, 173-180.
- Marcuse, Herbert (2017), *Πέραν της αρχής της πραγματικότητας. Πέντε δοκίμια*, ελλ. μτφρ. Κωνσταντίνος Ράντης, τόμ. 1, Τρίκαλα: εκδόσεις Επέκεινα.
- Marcuse, Herbert (2019), *Πέραν της αρχής της πραγματικότητας. Πέντε δοκίμια*, τόμ. 2: apparatus criticus, Κωνσταντίνος Ράντης, Τρίκαλα: εκδόσεις Επέκεινα.
- Ράντης, Κωνσταντίνος (2006), *Ψυχανάλυση και «Διαλεκτική του διαφωτισμού»*. Αθήνα: εκδόσεις Ύψιλον.
- Schmid Noerr, Gunzelin (2007), «Zwischen Sozialpsychologie und Ethik – Erich Fromm und die “Frankfurter Schule”». Στο: Oliver Decker/Christoph Türcke (επιμ.), *Kritische Theorie – Psychoanalytische Praxis*. Gießen: Psychosozial-Verlag, 15-44.
- Whitebook, Joel (1996), «Sublimierung: ein Grenzbegriff». Στο: *Psyche*, τχ. 50 (9/10), 850-880.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 13 (ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ, Β)

**«ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ»**

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΣ-ΕΦ813	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ)		